

Kopgroep van economische activiteiten in het zelfstandig MKB; groei tussen 2010 en 2016

Inleiding

Onderzoeksvraag: Welke gedetailleerde klassen van economische activiteiten (SBI groepen op 2 of 3 digit niveau) in het MKB maakten tussen 2010 en 2016 de snelste groei door?

De MKB populatie van bedrijven is dynamisch. Nieuwe bedrijven starten en andere bedrijven worden opgeheven. Daarnaast kunnen bijvoorbeeld fusies voorkomen. Bestaande bedrijven kunnen doorgroeien van het MKB naar het grootbedrijf, waardoor de omvang van het MKB afneemt. Ook zijn er grote bedrijven waarvan het personeelsbestand slinkt. Wanneer het aantal werkzame personen afneemt tot onder de 250 leidt dit tot een groei van het MKB, terwijl sprake is een afname van de activiteiten binnen de groep van bedrijven.

Behalve deze reële ontwikkelingen in de MKB populatie zijn er ook verstoringen van het beeld met een administratieve oorzaak. Een belangrijke bron hiervan vormen de bedrijven waarvan de SBI classificatie in de loop van de tijd wijzigt. Daardoor neemt de activiteit in de oude SBI-groep af terwijl de activiteit in de nieuwe SBI-groep toeneemt. Als het bedrijf daadwerkelijk een andere hoofdactiviteit is gaan beoefenen dan is de ontwikkeling reëel. Maar in de praktijk gaat het vaak om een administratieve correctie, omdat gebleken is dat de SBI waarin het bedrijf was ingedeeld niet juist was.

Om tot een robuuste lijst van snel groeiende activiteiten te komen zijn de volgende keuzes gemaakt:

- Grote bedrijven, waaronder multinationals, starten geregeld nieuwe activiteiten of herstructureren het bedrijf waardoor nieuwe bedrijfseenheden ontstaan die de groei bepalen. Om te voorkomen dat dergelijke grote bedrijven bepalen wat snelgroeiende MKB activiteiten zijn, is er voor gekozen uit te gaan van het *zelfstandig MKB (ZMKB)*.

Voor sommige activiteiten die deel uitmaken van de in dit document beschreven kopgroep, zoals restaurants, zijn het ZMKB en het MKB vrijwel gelijk. Voor andere activiteiten is het ZMKB aanzienlijk kleiner dan het MKB. Laatst genoemde situatie geldt bijvoorbeeld voor de 'D351 Productie van elektriciteit' en 'H631 Gegevensverwerking, webhosting en aanverwante activiteiten'.

- Bruto toegevoegde waarde in lopende prijzen en de werkzame personen in voltijds equivalenten zijn gebruikt als indicatoren om de snelst groeiende klassen vast te stellen. De kerncijfers van de Staat van het MKB bevatten ook andere indicatoren zoals omzet en productiewaarde, maar deze zijn niet gebruikt. De ontwikkeling van de productiewaarde is voor de meeste bedrijfstakken vergelijkbaar met de omzetontwikkeling. De toegevoegde waarde is het verschil tussen de productie en het intermediair verbruik.
- Kleine economische activiteiten kennen vaak extreme relatieve ontwikkelingen. Op gedetailleerd niveau in de SBI classificatie komen activiteiten voor met slechts enkele bedrijfseenheden. Als één bedrijf snel groeit of er komen een paar bedrijven bij dan leidt dit al snel tot een forse relatieve toename van de betreffende activiteit. De kleinste activiteiten zijn uitgesloten door een grenswaarde te hanteren. Een bedrijfstak moet ten minste een aandeel hebben van 1 promille in de werkgelegenheid en de toegevoegde waarde van het ZMKB. Eén van beide indicatoren moet groter zijn dan 2 promille.

- SBI klassen die als restgroepen kunnen worden gezien zijn uitgesloten. Bijvoorbeeld '829 Overige zakelijke dienstverlening(rest)' of '749 Overige specialistische zakelijke dienstverlening'.
- Een aantal SBI klassen is uitgesloten, omdat de groei grotendeels door één enkele bedrijfseenheid werd veroorzaakt. Ook is voor een aantal activiteiten vastgesteld dat de uitkomsten onvoldoende betrouwbaar waren.

In de analyse is onderscheid gemaakt tussen de groei van het ZMKB tussen 2010 en 2016 en het ZMKB gecorrigeerd voor in- en uitstroom vanuit het grootbedrijf¹. Als referentie is ook gekeken naar de ontwikkelingen binnen een panel van uitsluitend de bedrijfseenheden die in zowel 2010 als 2016 actief waren in het ZMKB.

Samenstellen bronbestand

De uitkomsten zijn gebaseerd op de steekproef van de Productiestatistiek (PS) aangevuld met gegevens over de werkgelegenheid of de omzet bij bedrijven die niet waargenomen zijn. Bij de PS wordt de steekproef opgehoogd op basis van de totale omzet en werkgelegenheid per economische activiteit. Vanuit administratieve databronnen (BTW data (omzet) en UWV/loonbelasting data (werkgelegenheid)) beschikt het CBS voor deze variabelen over een randtotaal. In tegenstelling tot een ophoging naar een randtotaal op totaal SBI niveau, is voor deze analyse van gedetailleerde SBI groepen binnen het ZMKB gebruik gemaakt van een 'bijschatting' van de niet waargenomen eenheden op het niveau van individuele bedrijfseenheden. Voor iedere niet waargenomen eenheid zijn de doelvariabelen (toegevoegde waarde en fte's) geschat op basis van de opgehoogde cijfers op SBI niveau en een verdeelsleutel op micro niveau. De uitkomsten van twee verschillende verdeelsleutels, omzet en werkzame personen zijn met elkaar vergeleken. De groei van de toegevoegde waarde blijkt voor de geselecteerde groep van SBI's nauwelijks afhankelijk van welke verdeelsleutel gebruikt wordt. Voor de groei in fte's ontstaan wel enige verschillen, maar alle geselecteerde groepen kennen in beide scenario's een sterke groei.

De uitkomsten voor de fte's zijn sterker afhankelijk van de gekozen verdeelsleutel. In het resultaat wordt de fte groei per bedrijfstak niet nader gekwantificeerd, maar voor de selectie van de groepen is deze variabele wel meegenomen. De groei (2010-2016) in het aantal fte's van de geselecteerde groepen bedroeg minimaal 19%.

Resultaat

Onderstaande beschrijvingen hebben betrekking op de totale ontwikkeling tussen 2010 en 2016. Bedrijfstakken zijn gesorteerd op de gemiddelde groei van de twee indicatoren, de fte's en de toegevoegde waarde, binnen het ZMKB in 2010 en 2016. Vervolgens is de bovenstaande afbakening toepast en zijn de uitkomsten beoordeeld. Een groot deel van de meest extreme groeiers is uitgesloten. De tiende, minst sterke groeier die hieronder is opgenomen, staat op positie 55 wanneer alle uitgesloten groepen zouden blijven staan.

M741 Industrieel ontwerp en vormgeving

Het aantal bedrijven is tussen het vierde kwartaal 2010 en dezelfde periode in 2016 verdubbeld naar 20 870 bedrijven, waarvan 19 925 bedrijven één werkzaam persoon hebben. Het aantal fte's groeit harder dan de toegevoegde waarde inlopende prijzen. In 2016 was het aandeel van deze activiteit in

¹ In en uitstroom grootbedrijf kan plaatvinden door daling of groei van het aantal werkzame personen of een wijziging van de zelfstandigheid.

het totale ZMKB 0,4%. Deze sector bestaat vrijwel uitsluitend uit ZMKB bedrijven. De toegevoegde waarde in het ZMKB is tussen 2010 en 2016 met meer dan 50% gegroeid.

G479 Detailhandel, geen winkel of markt

Ook in deze activiteit zijn er veel nieuwe bedrijven bij gekomen. De bedrijven met één werkzaam persoon vormen veruit de grootste groep. Het aantal fte's actief in deze bedrijfstak, waarvan webshops het belangrijkste deel uitmaken, verdubbelt in het ZMKB. De groei van de toegevoegde waarde bedraagt 40% à 50% en is lager dan die van het aantal fte's. Het aandeel van het ZMKB in de totale toegevoegde waarde binnen deze activiteit is afgenomen.

D351 Productie van elektriciteit; transmissie en distributie van elektriciteit en aardgas

Het grootbedrijf is veel groter dan het ZMKB, maar kleinere en nieuwe spelers zijn bezig aan een opmars. Het aandeel van ZMKB bedrijven in de toegevoegde waarde neemt met bijna de helft toe tussen 2010 en 2016. De toegevoegde waarde is tussen 2010 en 2016 met meer dan 50% gegroeid.

H631 Gegevensverwerking, webhosting en aanverwante activiteiten; webportals

In werkgelegenheid (fte) is de ontwikkeling van de gehele sector en het ZMKB vrijwel gelijk. In toegevoegde waarde is het ZMKB met een groei van meer dan 50% sterk gegroeid, maar minder hard dan het totaal. Het ZMKB is een klein deel van het MKB, mede doordat in deze activiteit veel grote wereldwijde spelers actief zijn die in Nederlandse vestigingen minder dan 250 werknemers hebben. Deze worden wel tot het MKB gerekend, maar niet tot het ZMKB.

C108 Overige voedingsmiddelenindustrie

Bedrijven in deze industrie maken o.a. snoep, chocolade en kant-en-klaarmaaltijden. Het aantal bedrijven neemt toe, het bedrijvenbestand bestond in 2016 voor meer dan de helft uit bedrijven met 1 werkzaam persoon. De groei van de werkgelegenheid en de toegevoegde waarde komt ook voort uit bedrijven die zowel in 2010 als in 2016 tot het ZMKB behoorden binnen deze activiteit en bedroeg meer dan 50%.

C332 Installatie van industriële machines

Het aantal bedrijven in het MKB en met name de bedrijven met 1 werkzaam persoon groeit hard. In deze klasse is het aantal bedrijven ruimschoots verdrievoudigd tussen 2010 en 2016. Deze groei vertaalt zich in groei van de toegevoegde waarde en werkgelegenheid in het ZMKB. In het grootbedrijf wordt ook groei gerealiseerd, waardoor de sector als geheel ook groeit. De groei van de toegevoegde waarde lag tussen de 40 en 50% (ZMKB, 2010-2016).

H532 Post zonder universele dienstverplichting en koeriers

Het MKB in deze activiteit bestaat vooral uit koeriers met één werkzaam persoon. De groei in werkgelegenheid en toegevoegde waarde wordt zowel door nieuwe bedrijven als door de bedrijven die reeds in 2010 actief waren veroorzaakt. Hoewel de toename van deze activiteit verband zal houden met de toename van de activiteiten bij webwinkels, is de groei bij de koeriers in het ZMKB minder groot dan bij de webwinkels van zelfstandige MKB'ers. De toegevoegde waarde (ZMKB) is tussen 2010 en 2016 met meer dan 50% gegroeid.

551 Hotels en 561 Restaurants en andere eetgelegenheden

Het CBS meet tussen 2012 en 2016 een groei van 22% in het aantal hotelovernachtingen. De consumentenprijsindex voor deze productgroep stijgt in de periode 2010-2016 met bijna 15%. Uit de

demografische opbouw van de bedrijvenpopulatie valt af te leiden dat het aantal bedrijven met minder 250 werkzame personen toeneemt van iets minder dan 3 000 eind 2010 tot net geen 4 000 in laatste kwartaal van 2016. De werkgelegenheid stijgt beduidend minder hard dan de toegevoegde waarde in lopende prijzen.

Bij de restaurants en andere eetgelegenheden is het aandeel van het ZMKB in de sector aanzienlijk hoger dan bij de hotels. Het aantal bedrijven met minder dan 250 werkzame personen groeit van 21 210 (eind 2010) tot 26 335 (eind 2016). In het laatste kwartaal van 2016 waren er in totaal 26 350 restaurants andere eetgelegenheden (SBI 561). De sterke groei kan vooral worden toegeschreven aan nieuwe eetgelegenheden. Met name groei van de werkgelegenheid is beperkt wanneer alleen wordt gekeken naar bedrijven die zowel in 2010 als 2016 bestonden.

In beide activiteiten laat de toegevoegde waarde een groei rond de 50% zien binnen het ZMKB in de onderzochte periode.

62 IT-dienstverlening

Het aantal MKB bedrijven stijgt sterk. In de laatste drie maanden van 2010 waren er bijna 39 500 IT dienstverleners met maximaal 250 werkzame personen. Dit aantal neemt toe tot 55 600 in het vierde kwartaal van 2016. In deze sector is ook een aanzienlijke groep van bedrijven die vanuit het ZMKB uitstroomt naar het grootbedrijf of waarvan het eigendom verandert waardoor deze niet langer als zelfstandig worden beschouwd. De groei (2010-2016) van de toegevoegde waarde lag tussen de 40 en 50% (ZMKB).

Links naar StatLine tabellen

-Bedrijven demografie:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81589NED/table?dl=10073>

-Consumentenprijsindex:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83131NED/table?dl=1042C>

-Hotelovernachtingen:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82061NED/table?dl=104DE>